

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

REGIONÁLNÍ EKONOMIKA A POLITIKA

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

4

REGIONÁLNÍ POLITIKA A JEJÍ
CÍLE¹

OBSAH

1. Regionální politika
2. Teoretické přístupy k regionální politice
3. Typy regionální politiky
4. Cíle regionální politiky
5. Nositelé regionální politiky (obecné pojetí)

Klíčová slova: Cíle regionální politiky, endogenní přístup k regionální politice, keynesiánské pojetí regionální politiky, kraj, neoklasické pojetí regionální politiky, nositelé (aktéři) regionální politiky, region, regionální politika, regionální rozvoj, současná regionální politika, tradiční regionální politika.

1) REGIONÁLNÍ POLITIKA

DEFINICE

- **Regionální politika je cílevědomá činnost institucí veřejné správy směřující ke zlepšení socioekonomické úrovně na spravovaném území jednotlivých regionů.**
 - Zahrnuje ekonomická i neekonomická opatření týkající se veřejného i soukromého sektoru, které řeší meziregionální nerovnováhy a disproporce mezi, i uvnitř, regionu.
 - Jedná se o všechny přímé i nepřímé intervence institucí veřejného sektoru (státní správy i samosprávy) směřující ke zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů v prostorovém rozložení území státu.
- Regionální politika se snaží pozitivně ovlivňovat rozvoj určených geografických celků, jeho dynamiku a strukturu, a to v úzké součinnosti s jinými odvětvovými politikami, zejména s politikou strukturální a urbanistickou, které rozšiřuje o regionální rozměr.

1) REGIONÁLNÍ POLITIKA

PŘEDPOKLADY A DŮVODY REALIZACE RP

- Mezi předpoklady realizace regionální politiky patří:
 - (1) existence meziregionálních rozdílů a regionálních problémů,
 - (2) politická vůle meziregionální rozdíly a problémy řešit,
 - (3) ekonomické možnosti země řešení problémů a disparit financovat.
- Důvodů, proč regionální politiku realizovat, je několik. Všechny mají paralelu v existenci nežádoucích regionálních rozdílů, které mají vliv na ekonomické bohatství regionů. Ekonomická úroveň významným způsobem určuje sociální podmínky a kvalitu života v regionech a má tak také politický rozsah. Důvody existence regionální politiky tak můžeme členit na **ekonomické, sociální, ekologické a politické**

1) REGIONÁLNÍ POLITIKA

DŮVODY EXISTENCE RP

- Ekonomické faktory jsou považovány za nejvýznamnější.
 - Ekonomické faktory podněcující existenci regionální politiky jsou spojeny s plným využitím výrobních faktorů, úsilím o rovnovážný ekonomický růst, požadavkem na optimální rozmístění firem a minimalizací negativních efektů spojených s náklady přelidnění, regionální nerovnováhou a místní inflací.
- Sociální motivy existence regionální politiky nejsou dnes již tak aktuální, jako tomu bylo dříve. Jedná se o požadavek vysoké zaměstnanosti, zabezpečení rovnoměrného rozložení příjmů či zajištění totožné úrovně obecného blaha a stejných životních podmínek pro obyvatele ve všech regionech (v oblasti bydlení, kultury, zdravotnictví, vzdělávání, dopravy, využití volného času apod.).
- Ekologické motivy začaly nabývat na významu počátkem 70. let 20. století a týkají se jednak zejména zaostalých regionů, ale i regionů hospodářsky vyspělých, ve kterých se koncentrují ekonomické činnosti (ochrana vodních a půdních zdrojů, emisní limity, chemické znečištění, kůrovcové kalamity, topení neekologickými palivy atd.).
- Aktivní či pasivní přístup regionální politiky má také politické dopady, kdy odlišné volební výsledky reflektují zřejmé regionální rozdíly v životní úrovni a kvalitě života voličů. Jinak řečeno lidé v méně rozvinutých regionech jsou si vědomi této skutečnosti (nespravedlivého rozdílu v sociálním statutu) a obvykle volí jiným způsobem než voliči v regionech vyspělých. Proto za existencí regionální politiky stojí také důvody politické.

2) TEORETICKÉ PŘÍSTUPY K REGIONÁLNÍ POLITICE TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE (KEYNESIÁNSKÉ)

- Harmonický rozvoj regionů je teoreticky uplatňován na pozadí regionální politiky opírající se zejména o keynesiánské přístupy, neoklasické přístupy či přístupy vycházející z teorie endogenního růstu.
- Keynesiánské pojetí regionální politiky je poptávkově orientované, usilující o narovnávání tržních sil a regionálních rozdílů v ekonomické úrovni redistribucí veřejných finančních zdrojů, tj. prostřednictvím zásahů státu, zejména v usměrňování agregátní poptávky (zejména skrze vládní investice).
 - Cílem je zajištění rovnoměrnějšího rozdělení příjmů a stejné životní úrovně v regionech. Toho je dosaženo díky (nedobrovolné) solidaritě rozvinutých regionů.
 - Regionální politika se současně snaží aktivně realokovat výrobu a výrobní zdroje s cílem přerozdělit pracovní příležitosti mezi regiony.

2) TEORETICKÉ PŘÍSTUPY K REGIONÁLNÍ POLITICE

NEOKLASICKÉ TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

- Také v rámci regionální politiky uplatňované v rámci neoklasické teorie jde o vyrovnávání regionálních disparit efektivnějšími procesy při využívání zdrojů.
 - Regionální nerovnosti závisí na dostupnosti a mobilitě výrobních faktorů.
 - Pružnost cen a mezd zaručuje plné využití výrobních faktorů v regionu.
 - Kapitál jde za levnou pracovní silou a migrace pracovníků umožňuje zmírnit nebo odstranit nezaměstnanost v problémových regionech a zvýšit tak životní úroveň jednotlivců i celé společnosti.
 - Regionální politika orientovaná neoklasickým způsobem se snaží zvyšovat výnosnost investic v méně rozvinutých regionech programy podporující podnikatelskou aktivitu a migraci obyvatel.

2) TEORETICKÉ PŘÍSTUPY K REGIONÁLNÍ POLITICE TEORIE ENDOGENNÍHO RŮSTU

- Na neoklasické teorie navázaly teorie endogenního růstu, kdy se dlouhodobý ekonomický růst opírá o internalizaci vnějších faktorů, zejména lidského a znalostního kapitálu a technologií.
 - Akumulační proces rozvoje je položen na základech soukromých i společenských investic do fyzického i lidského kapitálu (dovednosti, zkušenosti, znalosti, invenční myšlení), technického a technologického pokroku.
 - Ekonomický rozvoj se odvíjí od aktivizace vnitřního disponibilního rozvojového potenciálu.
 - Regionální politika v kontextu principů teorií endogenního růstu uplatňuje programy zaměřené na rozšiřování a intenzifikaci vzdělávání a zvyšování kompetencí obyvatel, na zvýšení flexibility pracovních sil, podporu investic do inovací, vědy, vývoje a výzkumu či technologií, zakládání klastrů a technologických center či platforem apod.

3) TYPY REGIONÁLNÍ POLITIKY OBECNÉ ČLENĚNÍ

- Obecně rozlišujeme dva typy regionální politiky.
 1. Tradiční regionální politika se vyznačuje meziregionální přerozdělováním, orientací na kapitál a suroviny a je charakteristická centralizací organizačních forem.
 2. Současná regionální politika je typická svým liberalistickým přístupem, vnitřním řešením regionálních problémů, aktivizací regionálních samospráv a podporou vzniku euroregionů a meziregionálních uskupení.

3) TYPY REGIONÁLNÍ POLITIKY

DVA TYPY REGIONÁLNÍ POLITIKY

aspekt	tradiční regionální politika	současná regionální politika
regiony	relativně stálé, problémové či rozvinuté (dichotomní přístup)	relativně rychle se měnící regionální struktury (mnohostranný přístup)
strategie	regionální růst	regionální inovace
organizační forma	centralizovaná, internacionalistická	decentralizovaná, založená na regionální komunitě
dominující mechanismus	mezuregionální přerozdělování	mobilizace endogenních regionálních zdrojů
nástroje pro orientace na	mezuregionální přerozdělování	mobilizaci vnitřních zdrojů
orientace na	kapitál, suroviny, výrobu projekty, velké firmy	informace, technologie, inovace, služby, flexibilitu, programy, malé a střední firmy
dynamika	geograficky stabilní problémové regiony, pevná množina (plánovaných) růstových center	rychle se měnící problémová území, spontánní mobilizace místních – vnitřních zdrojů

4) CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY

HLAVNÍ CÍLE

■ Hlavní cíle regionální politiky jsou:

1. snižování regionálních rozdílů,
2. podpora ekonomického růstu,
3. zlepšování životních podmínek obyvatel,

a to při současném respektování místních zvláštností, přírodních hodnot území a požadavků na ochranu životního prostředí.

4) CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY

DÍLČÍ CÍLE

- Dílčími cíli regionální politiky, které podporují cíle hlavní i samotný význam regionální politiky jsou například:
 - podpora podnikatelských aktivit v regionu,
 - podpora optimálního rozmístění firem v regionu,
 - zlepšení spojení regionu s ostatními oblastmi,
 - zlepšením technické infrastruktury,
 - hledání procesů posílení rovnoměrného rozdělení příjmů napříč regiony, povzbuzení bytové výstavby atd.,
- a to vše v rámci zkvalitňování environmentálního prostředí a s ohledem na jedinečnost každého regionu.

4) CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY

CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY DLE MMR (2019)

- Mezi základní cíle regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti: každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám. Zvláštní pozornost věnuje regionální politika také specifickým problémům rozvoje měst a venkovských oblastí.

5) NOSITELÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY (OBECNÉ POJETÍ) ČLENĚNÍ NOSITELŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY

- Nositele regionální politiky obecně členíme dle úrovně, na kterých působí, a to na aktéry činné na národní, regionální a místní úrovni včetně aktérů z nadnárodní úrovně.
- Současně nositele regionální politiky rozlišujeme na formální a neformální.
 - Ministerstvo pro místní rozvoj či Krajské úřady jednotlivých krajů.
 - Neformální nositelé se podílejí na procesech v regionálním rozvoji neformálně (bez pověření) a jejich aktivity nejsou povinné. Zájmy těchto aktérů by měly být nekonfliktní a v souladu se společným zájmem formální aktérů.

5) NOSITELÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY (OBECNÉ POJETÍ) VZTAH NOSITELŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY

- Realizace regionální politiky je zajištěna celou řadou subjektů a institucí, což vyžaduje permanentní komunikaci, efektivní koordinaci a úzkou spolupráci při realizaci cílů regionální politiky.
- Efektivní a žádoucí regionální politika by měla být prováděna na pozadí spolupráce založené na partnerstvích mezi jednotlivými úrovněmi realizujícími regionální politiku, stejně jako na její koordinaci v rámci partnerství v jednotlivých sektorech (jak horizontálně, tak vertikálně – mezi jinými dílčími politikami).
- Tato spolupráce a koordinace činností by se měla projevovat v institucionálních vztazích jak na mezinárodní úrovni, tak také ve vztahu center k nižším článkům veřejné právy.

5) NOSITELÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY (OBECNÉ POJETÍ)

NOSITELÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY NA NÁRODNÍ A REGIONÁLNÍ ÚROVNI

- Na státní úrovni se regionální politikou zabývají zákonodárné složky státu (Poslanecká sněmovna a Senát), výkonné složky státu – vláda, ústřední správní úřady (ústřední orgány státní správy), zejména vybraná ministerstva, a jimi zřízené organizace. Řadu úloh státu také přebírají polostátní případně soukromé subjekty, jako jsou různé fondy podpory rozvoje, rozvojové agentury, poradenské a technologické instituce aj.
- Aktéři regionální politiky na regionální úrovni jsou zastoupeni ve vyšším počtu a odlišují se svými kompetencemi i možnostmi, jak ovlivňovat regionální rozvoj. Jedná se buď o instituce veřejného sektoru, subjekty soukromého sektoru nebo tzv. instituce PPP (public private partnership). Hlavními nositeli regionální politiky jsou regionální samosprávy (orgány územní samosprávy – kraje), Regionální rady (u regionů soudržnosti), regionální (rozvojové) agentury, poradní a koordinační orgány (Řídící a koordinační výbor), Výbory regionálního rozvoje, rozvojové agentury s celostátní nebo regionální působností, Hospodářské a agrární komory, dobrovolné svazky obcí (MASky či mikroregiony, které tvoří mezičlánek mezi regionální a místní samosprávou), zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace atd.

-
- Děkuji za pozornost.